

ΤΟ ΜΕΤΡΟ

ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΕΙΝΑΙ Ο ΟΜΦΑΛΙΟΣ ΛΩΡΟΣ ΜΕ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ Αθήνας. Είναι η επαφή μου με τους Αθηναίους, που αγωνίζονται να τα φέρουν βόλτα μέσα σ' αυτή την κοινωνία την γεμάτη εκπλήξεις.

Μόνο όταν κινείσαι με τα μέσα μαζικής μεταφοράς αντιλαμβάνεσαι ότι ζεις στην πόλη που σε φιλοξενεί. Γιατί οι πιο πολλοί είμαστε φιλοξενούμενοι στην Αθήνα, και ας επιμένουν μερικοί ότι είναι Αθηναίοι επειδή έτυχε να γεννηθούν εδώ. Πρόκειται γι' αυτούς που δεν διατήρησαν τη σχέση τους με τις οικογενειακές ρίζες. Πείτε με παλαιών αρχών. Λυπάμαι αυτούς που δηλώνουν Αθηναίοι χωρίς να είναι. Εγώ πάντως λέω πως είμαι Ικαριος, γεννηθείς στην Αθήνα.

Έλεγα πως είναι σημαντικό να χρησιμοποιείς τα δημόσια μέσα, γιατί, συγχρωτιζόμενος με τον κόσμο, μπορεί και να συμμεριστείς τα προβλήματά του. Και αν μερικοί αξιότιμοι κάτοικοι των βορείων προαστίων χρησιμοποιούσαν πιο συχνά τα δημόσια μέσα μεταφοράς μπορεί να άλλαζε το προφίλ της χώρας μας.

Το Μετρό, από την άλλη μεριά, έδωσε μια γρήγορη και αξιοπρεπή λύση στη μετακίνηση του κοσμάκη. Σε εμάς που η επαφή με το κέντρο δεν ήταν καθημερινή υποχρέωση, μας έδωσε την ευχάριστη δυνατότητα να επισκεπτόμαστε συχνότερα την πόλη. Και μόνη η αναγγελία ότι το Μετρό, μετά από τόσες δεκαετίες, ήταν πλέον πραγματικότητα μάς έκανε να νιώσουμε, για μία έστω φορά, νικητές.

Για μένα ήταν χαρά, γιατί δεν ήμουν υποχρεωμένος να οδηγώ σε δύσκολες περιοχές, να εκλιπαρώ τους εξοχότατους ταξιτζήδες, και μπορούσα να απολαμβάνω τη διαδρομή διαβάζοντας τους γύρω μου ή κάποιο βιβλίο.

Όταν κατέβεις στο Μετρό για πρώτη φορά, αφήνεις πίσω την αθηναϊκή πραγματικότητα. Στα έγκατα της γης περιμένεις να ακούσεις, αν πιστεύεις στους Ολύμπιους, βρισιές του Ηφαίστου ή κραυγές κολασμένων, αν είσαι χριστιανός. Αντ' αυτού ξαφνιάζεσαι. Σε περιμένει μια ονειρώδης έκπληξη. Σε αγκαλιάζει μια εύληπτη μουσική, κλασική ή μοντέρνα, που σε κάνει άλλο άνθρωπο. Βλέπω γύρω και τους υπόλοιπους να συμπεριφέρονται διαφορετικά. Είναι απίστευτο πώς μεταλλάσσεται ο Έλληνας στις υπόγειες στοές αυτού του σωτήριου μέσου. Κάθε φορά που κατεβαίνεις τις σκάλες είναι σαν να μεταναστεύεις σε άλλη χώρα. Η μεταμόρφωση του Έλληνα μετανάστη είναι εντυπωσιακή. Μιλά σιγά, δεν χειρονομεί, αντιλαμβάνεται την έννοια του χρόνου με τη συνέπεια των δρομολογίων, σέβεται τον διπλανό του και τους κανονισμούς του χώρου, τον οποίο δεν λερώνει. Η σκληρή συμπεριφορά που έχει στον επάγω κόσμο χάνεται. Κάνει πράγματα που σε ξαφνιάζουν.

Πριν από λίγο καιρό, ενώ περίμενα στην αποβάθρα,

μια νεαρή κοπέλα δίπλα μου έσκυψε και μάζεψε από το δάπεδο ένα σχετικά μικρό χαρτί. Δεν το είχε ρέξει εκείνη. Θα μου πείτε: ακραίο. Συμφωνώ. Αλλά, εδώ, τον πρώτο λόγο είχε η παιδεία της. Την καμάρωσα. Αστραπιαία μου ήρθε στη μνήμη η παρεμφερής πράξη που είδα στη Φιλανδία, όταν ένα παιδάκι γύρισε να μαζέψει το παγωτό χωνάκι που του είχε πέσει για να το πετάξει στον σκουπιδοτενεκέ. Αυτό το μάθημα έμεινε στη μνήμη μου και χάρηκα που το ξανάδα, έστω και στο Μετρό. Δεν λέω στην Αθήνα, γιατί αυτός είναι άλλος κόσμος. Μη με ρωτήσετε αν θα έκανα το ίδιο με την κοπέλα, γιατί ντρέπομαι. Ίσως το Μετρό δεν έχει ακόμα ολοκληρώσει τη μετάλλαξή μου...

Η χειρότερη στιγμή σε αυτόν τον υπόγειο λαβύρινθο είναι όταν, μετά από έναν σκληρό μεταλλικό ύχο, ακούγεται έντονα προστακτική η φωνή της υπαλλήλου. Οι συμβουλές που δίνει είναι σημαντικές. Τι να το κάνεις; Σε μεταφέρει σε προαύλιο φυλακής ή κρεματορίου. Άσε με, σε παρακαλώ. Πες μου το πιο μαλακά. Μη με βγάζεις έτσι απότομα από αυτόν τον μουσικό παράδεισο.

Σε τέσσερα λεπτά θα έρθει ο συρμός, έλεγε η φωτεινή ένδειξη.

Καθώς περιμένεις να κυλήσουν τα λεπτά, η ματιά σου πλανάται στην απέναντι αποβάθρα. Πόσες φορές σου δίνεται η ευκαιρία στον επάνω κόσμο, όταν τρέχεις για να προλάβεις τις δουλειές σου ή εκείνο το φανάρι που είναι για τους γοργοπόδαρους, να παρατηρήσεις τους συμπολίτες σου; Σχεδόν ποτέ. Εδώ όμως, περιμένοντας τον συρμό, βλέπεις τους απέναντι και για πρώτη φορά αντιλαμβάνεσαι ότι σου μοιάζουν. Ο τρόπος τους να κουβεντιάζουν, να κινούνται ή να μένουν ακίνητοι, σιωπηλοί με

τις σκέψεις τους, σε προκαλεί να μαντέψεις τα προβλήματά τους. Έχουν όλοι σχεδόν τα ίδια με τα δικά σου.

Η φωτεινή ένδειξη λέει ότι ο χρόνος πέρασε.

Η μηχανή εμφανίστηκε ακριβώς στην ώρα της. Ενώ άνοιγαν οι πόρτες δημιουργήθηκε μια μικρή αναστάτωση. Σιγά σιγά ηρέμησαν όταν κατάλαβαν ότι θα χωρέσουν όλοι.

Ακούστηκε πάλι η φωνή της υπαλλήλου. Μου φάνηκε πιο μελωδική. Χαμογέλασα και μπήκα στο βαγόνι.

Τώρα, καθιστός ή όρθιος, στριμωγμένος ή άνετος, ζεις μέσα στη μάζα, αφου γκραζόμενος τους παλμούς της. Γύρω σου θα συμβούν μικρογεγονότα, που για τους περισσότερους θα περάσουν απαρατήρητα. Ευαισθητοποίησε τις κεραίες σου και συγκράτησέ τα. Προσπάθησε να εντοπίσεις τα αίτια των διαφόρων συμπεριφορών.

Η βελτίωση της καθαριότητας των επιβατών είναι εμφανής, όταν μάλιστα λόγω ηλικίας μπορείς να την συγκρίνεις με αυτήν παλαιοτέρων εποχών.

Σιγά σιγά, ενώ σε απασχολεί η ασφάλεια της ταύτης σου, αναπτύσσεις την ικανότητα να υποφιάζεσαι τα ζευγάρια των πορτοφολάδων.

Σου δίδεται υλικό για στατιστικά συμπεράσματα σχετικά με την έφεση των Ελλήνων στο διάβασμα, και άλλα πολλά.

Ενδιαφέρον είναι ότι η ηλεκτρονική εποχή έχει επηρεάσει τις ανθρώπινες σχέσεις. Στέκομαι στη μέση του βαγονιού, στραμμένος προς την πόρτα. Στα αριστερά της μια ωραία κοπέλα, όρθια με κλειστά μάτια και ακουστικά, λικνίζεται ελαφρά με τον ρυθμό που ακούει. Απέναντί της ακριβώς, ένας νεαρός, με κλειστά επίσης μάτια και ακουστικά, απολαμβάνει τους δικούς του ήχους.

Βλέποντας τους δύο αυτούς νέους, αναλογίζομαι την εποχή πριν από τα ακουστικά. Αν τουλάχιστον είχαν τα μάτια ανοιχτά, μήπως θα διέκρινε, ο ένας τους έστω, κάτι ενδιαφέρον στον άλλο; Θα αντάλλασσαν άραγε κάποιο χαμόγελο; Ενώ έκανα αυτές τις σκέψεις, άκουσα έναν βαθύ αναστεναγμό. Πιστεύω πως ερχόταν από τον Έρωτα, που καθόταν στη γωνία πανικόβλητος. Φοβόταν μήπως τον σβήσουν από αυτόν τον αιώνα.

Η κινητή τηλεφωνία, εκτός από τη θετική της προσφορά, εκτίναξε στα ύψη το κόστος της ζωής. Τούτο το πέτυχαν οι ειδικές εταιρίες πείθοντας τους ανεγκέφαλους ότι διακρίνονται όταν χρησιμοποιούν σχεδόν συνέχεια το κινητό τους. Όταν είδα για πρώτη φορά έναν σοβαρό κύριο να περπατά ύρεμα και να μιλά μόνος του, θυμήθηκα τον Γρελαντώνη του χωριού. Η διαφορά ήταν ότι ο τελευταίος χειρονομούσε και, κάνοντας κατά διαστήματα μια απότομη μεταβολή, προσπαθούσε να διαλύσει την ενοχλητική μαρίδα που τον ακολουθούσε. Θα μου πείτε ότι τον τελευταίο καιρό πολλοί είναι εκείνοι που παραμιλούν στον δρόμο. Ε, αυτοί ανήκουν σε άλλη ιστορία. Η δεσποινίς όμως του Μετρό, στριμωγμένη δίπλα μας, δέχτηκε ένα τηλεφώνημα και ανταποκρίθηκε. Στην αρχή μιλούσε χαμηλόφωνα. Η ένταση όμως της φωνής αυξήθηκε με την τροπή που πήρε η συζήτηση. Οι γύρω, αναγκαστικοί λαθρακουστές, μπαίνοντας στο θέμα, άρχισαν να παίρνουν θέση. Ένας θρασύτερος από τους υπόλοιπους, νομίζοντας πως ήταν πια μέσα στην κουβέντα, παρενέβη και τόλμησε να συμβουλεύσει την ομιλούσα για την απάντηση. Τα γέλια έφεραν βέβαια ένα ευχάριστο τέλος, χωρίς καμία παρεξήγηση.

Πρέπει να ομολογήσω ότι είμαι συνειδητοποιημένος πολίτης. Αν παρατηρήσω ότι κάτι ξεπερνά τα όρια της

ανοχής, τότε αντιδρώ, συνήθως, με επιστολές. Πολλές από αυτές έχω μάθει από φίλους ότι δημοσιεύτηκαν. Λέω «έχω μάθει», γιατί δεν είμαι φανατικός αναγνώστης του Τύπου.

Καταλαβαίνετε λοιπόν πώς αντέδρασα, όταν στις 15 Μαρτίου 2004 πρόσεξα ότι στο πίσω μέρος του εισιτηρίου του Μετρό, που είχα μόλις αγοράσει από τα εκδοτήρια του σταθμού «Μέγαρο Μουσικής», έγραφε:

Τι σε περιμένει στην επόμενη στάση;

Κάλεσε στο 1400 και η COSMOTE

*Θα σου «πει» το μέλλον με τα Ζώδια και την Ερωτική
Χαρτομαντεία*

Χρέωση €0,005/δευτ. Χωρίς Φ.Π.Α. 18%

Φύλαξα τα εισιτήρια και προσπάθησα να συγκεντρώσω και άλλα. Με αυτά τα στοιχεία άρχισα έναν αγώνα, μόνος. Στις καυστικές επιστολές μου απαντούσαν με ανόητες δικαιολογίες.

Μετά την τελευταία μου επιστολή στον υπουργό Οικονομικών, στις 19 Απριλίου 2004, ένιωσα νικητής. Δεν μου απάντησε μεν, αλλά τα απέσυραν. Εμένα μου έμεινε η συνήθεια, κάθε φορά που προμηθεύομαι νέα εισιτήρια, να τα ελέγχω μήπως και τους ξαναπιάσω.

Η ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ, ιδιαίτερα για ταξιδιώτες χωρίς αποσκευές ή με ελαφρές αποσκευές, είναι πανεύκολη. Αν μάλιστα ανήκεις στην τρίτη ηλικία είναι σχεδόν δωρεάν.

Μια Κυριακή μεσημέρι, επιστρέφοντας από τα Γιάννενα, επιβιβάστηκα στο Μετρό για να με βγάλει ένα τε-

τράγωνο από το σπίτι μου. Δεν βιαζόμουνα. Ο καιρός ήταν θαυμάσιος. Κάθισα σε μια μονή θέση και άρχισα να διαβάζω το βιβλίο μου. Μια νεανική, γυναικεία φωνή με διέκοψε. Σήκωσα το κεφάλι και είδα μια όμορφη κοπέλα, ελαφρά σκυμμένη από πάνω μου.

«Με συγχωρείτε, κύριε», άρχισε να λέει, «με αυτόν τον συρμό θα φτάσω στο Μοναστηράκι ή θα πρέπει να κάνω κάποια ανταπόκριση;»

Την καθησύχασα λέγοντάς της ότι ήταν στον σωστό συρμό. Κάθισε στην απέναντι μονή θέση. Δικαιολόγησε την απόφασή της να σταματήσει σε μένα για να πάρει οδηγίες.

«Διέσχισα όλο το τρένο και, όταν σας είδα να διαβάζετε, αποφάσισα να ρωτήσω εσάς».

Παρέλειψε να πει ότι η ηλικία μου ήταν εκείνη που της έδωσε το κουράγιο.

Στα επόμενα δέκα λεπτά έμαθα πως ήταν είκοσι τεσσάρων ετών, φιλόλογος, εργαζόμενη σε τουριστικό γραφείο των Ιωαννίνων. Επίσης, ότι ήταν η πρώτη φορά που ερχόταν αεροπορικώς στην Αθήνα.

Ήθελε να μάθει τι δουλειά κάνω. Όταν της είπα ότι είμαι γιατρός, έδειξε έκπληκτη.

«Είστε γιατρός!»

Εγώ, διασκεδάζοντας με αυτό τον νεανικό αυθορμητισμό, τόλμησα να ρωτήσω.

«Δεσποινίς μου, πώς φαντάζεστε εσείς τους γιατρούς;»

Δεν ολοκλήρωσε την απάντησή της, αλλά και οι δύο μας καταλάβαμε τι ήθελε να πει.

Έδειξε ενδιαφέρον για τη δουλειά μου, την ειδικότητά μου, για το όνομά μου, που δεν γνώριζε.

Η ηλικία μου σαφώς έπαιξε σημαντικό ρόλο, όταν με ρώτησε:

«Πέστε μου, θέλω να μάθω, πότε κάποιος νιώθει ολοκληρωμένος; Ότι πέτυχε σ' αυτή τη ζωή;»

Ομολογώ δεν περίμενα ότι, μετά την κουβεντούλα που είχε προηγηθεί, θα δεχόμουν τέτοια ερώτηση. Με ξάφνιασε. Ένιωσα αμηχανία. Ήθελα η απάντησή μου να είναι ειλικρινής και να με εκφράζει.

«Πιστεύω», άρχισα να λέω, «ότι ένας ολοκληρωμένος άνθρωπος σέβεται τον διπλανό του και δεν θέλει να τον βλάψει, κι ότι δεν φοβάται τους νόμους της κοινωνίας στην οποία ζει, ή άλλους».

«Ευδιαφέρον» είπε αμέσως η νεαρά. «Αλλά αυτό το είπε ο Σωκράτης στην απολογία του...»

Βλέπετε, είχα πέσει σε διαβασμένη φιλόλογο. Πολύ ευγενικά μού είπε ότι δεν πρωτοτύπησα, αφού αυτό είχε ακουστεί στην Αθήνα πριν από δυόμισι χιλιάδες χρόνια.

Με την ευχάριστη κουβέντα δεν κατάλαβα πόσο γρήγορα έφτασα στη στάση μου. Την χαιρέτησα, της ευχήθηκα ότι καλύτερο και χωρίσαμε χωρίς να ρωτήσω το όνομά της.

Ανέβηκα στην επιφάνεια, όπου ο καταγάλανος απτικός ουρανός έκανε τα πάντα να φαίνονται τόσο γαλήνια όσο και κάτω.

Περπατώ με κέφι προς το διαμέρισμά μου και νομίζω ότι οι φυσιογνωμίες των περαστικών είναι πιο οικείες τώρα από ότι στην προ του Μετρό εποχή.